Asia: K 21/2021 vp, Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2021

Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. -yhdistyksen lausunto kielilainsäädännön soveltamisesta 2021

Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. kiittää perustuslakivaliokuntaa mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Yhdistys yhtyy Kuurojen liiton lausuntoon viittomakielisten oikeuksien ja viittomakielten osalta. Lausunnossamme haluamme tuoda esiin pari seikkaa suomenruotsalaista viittomakieltä ja kieliyhteisöä koskien.

Suomenruotsalaisen viittomakielen elvytysohjelma

Tällä hetkellä mitään tällaista ohjelmaa ei ole, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut rahoitusta kielen elinvoimaisuutta edistäviin toimenpiteisiin sekä vuosille 2022–2023 ohjelman suunnittelutyön aloittamiseen, mutta sen jatkorahoituksesta ei ole takeita. Tähän mennessä kaikki suomenruotsalaisen viittomakielen saamat valtiolliset avustukset ovat olleet määräaikaisia ja niiden tulevaisuus on ollut epävarmaa, ja jatkuvan tuen puute vaikuttaa suomenruotsalaisen viittomakielen puolesta tehtävään työhön. Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. -yhdistys on yhteistyössä Kuurojen liiton kanssa tehnyt taustatyötä suomenruotsalaisen viittomakielen kielisuunnitelman laatimiseksi, ja lyhyt kielisuunnitelma on työn alla.

Vastuu suomenruotsalaisen viittomakielen tutkimuksesta on tällä hetkellä jaettu Helsingin yliopiston ja Jyväskylän yliopiston kesken, ja opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimusrahoitusta on varattu vuoden 2024 loppuun saakka. Rahoituksen jatkosta tämän jälkeen ei ole tietoa, mikä on myös yksi epävarmuustekijä.

Tulkkauspalvelu

Suomenruotsalaisen viittomakielen tulkeille järjestettiin koulutusta vuonna 2020 päättyneen LIVS 2 -projektin puitteissa. Sen ansiosta saatiin muutamia tulkkeja lisää, mutta tulevaisuus on edelleen uhattuna, koska ruotsinkielisen viittomakielen tulkeista on pulaa. Uusia tulkkeja ei tule, koska niitä ei kouluteta.

Kela tarjoaa etäpalvelua, mutta se on saatavilla vain suomenkielisellä viittomakielellä. Vielä nykyäänkin suomenruotsalaisten viittomakielisten on varattava aika, jos he haluavat saada suomenruotsalaisen viittomakielen tulkin. Tämä on esteenä spontaaneille keskusteluille ja arkisten asioiden hoitamiselle.

Hätäkeskustoiminta

Mahdollisuus tulkkauspalvelun kautta soittamiseen on rajattu arkipäiviin klo 8 ja 16 välille, mikä ei vastaa todellista elämää. Vuoden aikana tämä on huomattu siten, että hätätilanteita on ollut pilottitoiminnan aikojen ulkopuolella, mikä on herättänyt keskustelua kuurojen parissa. Muiden ihmisten tapaan mekin elämme 24/7. Lisäksi juuri tämä palvelu on tarjolla vain suomenkielisellä viittomakielellä.

Erilaisia 112-palveluun liittyviä pilottihankkeita, kuten esimerkiksi Suomi.fi-sovellusta, tarjotaan vain suomenkielisellä viittomakielellä. Se, että hallituksen kertomuksessa puhutaan

Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.
Tilkankatu 7
00300 Helsinki
www.dova.fi
info@dova.fi

viittomakielistä, ei tarkoita automaattisesti sitä, että eri palveluita tarjottaisiin molemmilla viittomakielillä.

Varhaiskasvatus ja opetus

Eräs tämänhetkisistä haasteista on se, että ei ole kovin monia opettajia, jotka pystyisivät opettamaan suomenruotsalaista viittomakieltä. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman Språkstyrka-hankkeen kautta on kuitenkin järjestetty mahdollisuus etäopetuksen tarjoamiseen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Hankkeelle on varattu rahoitusta vuosille 2021 ja 2022. Meneillään olevat hankkeet päättyvät maaliskuussa 2023 ja tulevaisuus on epävarma. Jatkorahoitusta tarvitaan.

Totuus- ja sovintoprosessi

Viitotut muistot -hanke päättyi raportin julkistamiseen 15.12.2021. Kyseinen prosessi on hyvin tärkeä kuuroille ja viittomakielisille. Koska raportti on saatavilla vain suomeksi eikä sitä ole käännetty ruotsiksi eikä molemmille viittomakielille, prosessin lopputuloksen sisältö ei tavoita omaa kohderyhmäänsä. Ei varsinkaan suomenruotsalaisia viittomakielisiä, koska sitä ei ole saatavilla meidän kielellämme. Yhdistyksemme toivoo prosessin jatkuvan siten, että kaikki kuurojen yhteisön kieliryhmät tästä eteenpäin otettaisiin mukaan, ja että ne saisivat tietoa omalla kielellään.

Koronapandemia ja tiedonsaanti

Valtioneuvoston lehdistötilaisuuksien ja Ylen erityislähetysten tulkkaaminen viittomakielelle oli tärkeä askel, mutta tässä tapauksessa *viittomakielellä* tarkoitetaan vain suomenkielistä viittomakieltä. Kuurojen liitto sai palautetta siitä, että monien suomenruotsalaisten viittomakielisten oli vaikea ymmärtää suomenkielistä tulkkausta, joten valtioneuvosto päätyi toiseen ratkaisuun, jossa käännökset olivat saatavilla YouTuben kautta. Käännökset suomenruotsalaiselle viittomakielelle julkaistiin kuitenkin 4–14 päivän viiveellä. Alueellisella tasolla ei ole ollut eikä ole edelleenkään saatavilla tietoa suomenruotsalaisella viittomakielellä.

Lopuksi

Oikeuksien tulee koskea molempia viittomakieliä, ja on tärkeää ottaa huomioon se, että suomenruotsalaisten viittomakielisten oikeuksien toteutumisessa on edelleen puutteita. Monia toimenpiteitä tehdään ja edistystä on tapahtunut, ja yhdistys on niistä kiitollinen ja iloinen, mutta kaikki ne ovat lyhytaikaisia. Koska rahoituksen tulevaisuudesta ei ole varmuutta, pitkäntähtäimen suunnitelmien ja toimenpiteiden tekeminen on mahdotonta.

Toiminnanjohtaja Magdalena Kintopf-Huuhka, Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Helsingissä 16.3.2022